

Avgifts- differentiering på Kulturskolan

Diarienummer: KOF 2021-136
Datum: 2021-10-22
Handläggare: Anders Johansson
Organisation: Kultur- och fritidsförvaltningen

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte och avgränsning	4
3	Kulturskolan – historik och nulägesbild	5
3.1	Kulturskolan i Sverige och Linköping – historik	5
3.2	Kulturskolan - nulägesbild	5
3.2.1	Verksamheten idag	5
3.2.2	Deltagare idag	6
3.2.3	Var finns Kulturskolan och upphämningsområden	6
4	Omvärldsbevakning	8
4.1	Hur gör andra kommuner	9
4.1.1	Motala kulturskola	9
4.1.2	Stockholms Kulturskola	9
4.1.3	Sundbybergs stad	10
5	Förutsättningar – avgiftsdifferentiering	10
5.1	Ekonomiska förutsättningar	10
5.2	Juridiska förutsättningar	11
5.3	Praktiska förutsättningar	12
6	Fortsatt arbete med avgiftsdifferentiering på Kulturskolan	12

1 Bakgrund

Kulturskolan har under 2021 genomfört en översyn avseende avgiftsdifferentiering på Kulturskolan. Översynen har genomförts mot bakgrund av bland annat Allians för Linköpings samverkansprogram för mandatperiod 2018-2022, där ett av nämndens uppdrag är att se över möjligheter till ökad självfinansiering. Vidare har översynen genomförts med anledning av det strategiska utvecklingsuppdraget att motverka segregation, samt att utifrån barnkonventionen ge barn och unga mer jämlika förutsättningar att delta i eget skapande.

I översynen har förvaltningen sett över förutsättningarna för att införa avgiftsdifferentiering på Kulturskolan. Vidare återfinns en redovisning av hur en ekonomisk modell för avgiftsdifferentiering skulle kunna se samt ekonomiska konsekvenser av den ekonomiska modellen.

2 Syfte och avgränsning

Kulturskolan behöver ständigt se över och utveckla verksamheten för att uppfattas relevant och attraktiv för kommunens barn och unga. I detta utvecklingsarbete ingår breddat deltagande där Kulturskolan behöver nå målgrupper som idag är underrepresenterade. Målgrupper som idag är underrepresenterade återfinns bland annat i socioekonomiskt utsatta områden, För att Kulturskolan ska kunna nå fler barn och unga, särskilt i stadsdelar med lägre deltagande och bland underrepresenterade grupper ser förvaltningen behov av flera långsiktiga och riktade insatser. En sådan viktig insats kan vara avgiftsdifferentiering, då avgiften kan utgöra ett större hinder för barn och unga från socioekonomiskt områden att delta i Kulturskolans verksamhet. Denna insats skulle därmed kunna bidra till att Kulturskolan blir mer tillgänglig för *alla* barn och unga samt att Kulturskolan når en breddad målgrupp.

Syfte

Syftet med denna översyn är;

- att se över vilka förutsättningar det finns för att införa avgiftsdifferentieringen på Kulturskolan, samt
- att se över hur en ekonomisk modell för hur avgiftsdifferentiering¹ på Kulturskolan skulle kunna se ut.

¹ I översynen används både begreppen avgiftsdifferentiering och inkomstrelaterade avgifter. Innebörden av dessa begrepp är densamma, d v s att Kulturskolans elevavgifter har olika avgiftsnivåer och att dessa avgiftsnivåer baseras utifrån den sökandens eller hushållets inkomst.

Avgränsning

För att nå barn och unga från socioekonomiskt utsatta områden och därmed även nå en breddad målgrupp finns behov av att flera samordnade insatser. Den här översynen är avgränsad till avgiftsdifferentiering. Detta då andra insatser, som exempelvis målgruppsanpassad marknadsföring, ökat samarbete med andra parter samt anpassat utbud ligger inom ramen för Kulturskolans befintliga uppdrag.

3 Kulturskolan – historik och nulägesbild

3.1 Kulturskolan i Sverige och Linköping – historik

Kulturskolan är en utveckling av den kommunala musikskolan sprungen ur en folkbildningstanke under första hälften av 1900-talet. Idén var att undervisning i musikinstrument skulle kunna ges till barn och unga oavsett deras bakgrund – såväl socialt som ekonomiskt. Folkbildningstanken genomsyrar än idag Kulturskolans verksamhet.

Den kommunala musikskolan i Linköping startade 1949 och är därmed en av Sveriges äldsta kulturskolor. Med en stark tradition av orkesterspel och blåsmusik, inte minst genom den militära verksamheten i Linköping, var det naturligt att engagera de musikofficerare som fanns i Linköping vid tiden för uppstarten av musikskolan. Utvecklingen av den dåvarande musikskolan har sedan gått mot en skola, som idag har en utbildad personal med 5-årig högskoleexamen med inriktning mot pedagogik och ämnesspecialitet. Traditionen av orkesterspel är fortfarande rådande och skolan har en uttalad profil som ger eleverna möjlighet till samverkan i en mängd olika orkestrar, körer och ensembler.

År 2001 utvecklades den kommunala musikskolan till att bli en kulturskola, som idag även inkluderar konstformerna bild & form, dans samt teater

3.2 Kulturskolan - nulägesbild

Kulturskolan är en av kultur- och fritidsnämndens resultatenheter. Organisatoriskt tillhör Kulturskolan kultur- och fritidsförvaltningen. På Kulturskolan arbetar ca 50 tillsvidareanställda chefer² och medarbetare.

3.2.1 Verksamheten idag

Linköpings Kulturskola arbetar med att skapa en kreativ och stimulerande fritidssysselsättning till barn och ungdomar i Linköpings Kommun. Kulturskolan erbjuder idag undervisning i fyra olika konstområden – musik, dans, teater samt bild och form. Musikundervisningen har ensembleinriktning, vilket innebär att eleverna utövar sin instrumentalundervisning huvudsakligen i grupp och även uppmuntras att delta i orkester, kör eller ensemble.

² På Kulturskolan finns endast en resultatenhetschef.

Ensembleinriktningen genomsyrar alla konstområden, vilket innebär att en stor del av eleverna har två undervisningstillfällen per vecka och ibland även fler.

3.2.2 Deltagare idag

Linköpings Kulturskola vänder sig till barn och unga från 4 till 20 år, men den främsta målgruppen och den absoluta merparten av deltagarna är mellan 6 och 19 år. Kulturskolan har idag ca 3 000 elevplatser³.

På Kulturskolan är cirka 65 procent av eleverna flickor och 35 procent är pojkar. Könsdifferensen varierar dock stort mellan de olika konstområdena. I Linköping är musik det konstområde/ämne som har mest jämställd fördelning mellan flickor och pojkar, med fördelningen 53 respektive 47 procent. Detta kan jämföras med dansen där över 90 procent av eleverna är flickor. Könsfördelningen på Kulturskolan överensstämmer med Kulturskolerådets statistik, som i stort visar motsvarande siffror för landets kulturskolor.

3.2.3 Var finns Kulturskolan och upphämningsområden

Kulturskolan bedriver verksamhet dels i egna lokaler centralt, i kommunens samtliga centrala tätorter samt tätorter på landsbygden. Kulturskolan har historiskt haft det svårt, samt har även svårt idag, att nå elevgrupper i de socioekonomiskt utsatta områdena Skäggetorp, Berga och Ryd.

En av Kulturskolans satsningar i Skäggetorp, Berga och Ryd är Kulturpuls. Kulturpuls är en verksamhet som har funnits sedan 2017⁴ och syftar bland annat till att synliggöra och öka Kulturskolans närvaro i dessa områden. Kulturpuls utgör en viktig grund i det långsiktiga arbetet med att Kulturskolans verksamhet ska nå barn och unga i Skäggetorp, Berga och Ryd.

Kulturpuls vänder sig till elever från förskoleklass till årskurs 2 och som har kultur på sitt schema. Deltagandet är kostnadsfritt och konstformerna omfattar musik, bild, teater samt dans. Arbetet med Kulturpuls innebär att Kulturskolans pedagoger varje vecka besöker barnens/elevens skola och tillsammans med ordinarie grundskolelärare har undervisning i konstformerna.

Demografi

Antal barn och unga i ålderskategorin 6-19 år i Linköpings kommun är cirka 26 600. Stadsdelsområden och tätorter i Linköpings kommun med flest antal barn och unga i denna ålderskategori är Skäggetorp (cirka 2 200), Lambohov (cirka 1 850), Ljungsbro med omland (cirka 1 700), Hjulsbro (cirka 1 300) samt Ryd (cirka 1 300).

³ Kulturskolan har idag cirka 2 050 enskilda elever.

⁴ Kultur- och fritidsförvaltningen genomförde under 2016 en utredning avseende möjligheten att införa El Sistema-inriktad verksamhet på Kulturskolan (se dnr KOF 2015-160 respektive dnr KOF 2016-86). Utredningen resulterade i Kulturpuls som under vårterminen 2017 pågick i projektform. Hösten 2017 blev Kulturpuls en permanent verksamhet.

Andelen barn i åldern 6-19 år i Linköping och som går på Kulturskolan är cirka 7 procent⁵. Motsvarande procentandel i kommunens prioriterade stadsdelsområden Berga, Ryd och Skäggetorp är följande:

Tabell: Andel elever, ålder 6-19 år, i Kulturskolan per område

Område	Procentandel (cirka)
Berga inkl Ramshäll	ca 3 %
Ryd	ca 5 %
Skäggetorp	ca 1 %

I tabellen ovan framgår att det är en mycket liten andel barn och unga som bor främst i Skäggetorp, men även i Berga inklusive Ramshäll, och som är elever i Kulturskolan. Även i Ryd är andelen elever som bor bostadsområdet lägre än kommungenomsnittet. Detta skulle kunna jämföras med andel elever i åldern 6-19 år i socioekonomiskt starka områden som Ekängen och Hjulsbro, där motsvarande procentandel är cirka 12 procent respektive cirka 8 procent. I Lambohov är motsvarande procentandel cirka 8,5 procent.

4 Omvärldsbevakning

Det finns idag inget entydigt forskningsresultat om avgifternas betydelse i kulturskolan. I utredningen ”En inkluderande kulturskola på egen grund”⁶ framgår det att avgiftsfrågan för det stora flertalet familjer inte verkar vara den avgörande faktorn för att kunna delta i kulturskolans verksamhet. Men däremot kan avgiften för ett antal barn, som lever under knappa förhållanden, utgöra ett allvarligt hinder. Vidare slås det fast i utredningen att barn från hem med sämre socioekonomiska förutsättningar i lägre grad deltar i kulturskolans verksamhet, men i högre grad deltar i öppna verksamheter som fritidsgårdar och bibliotek. Det lägre deltagandet verkar emellertid inte bero på ointresse – tvärtom så återfanns ett större intresse för att delta i Kulturskolans aktiviteter i bostadsområden som bedömdes ha låg status, än i bostadsområden som bedömdes ha hög status.

Även i delrapporten ”Jämlik fritid, bättre framtid”⁷ från Stockholm stad, så framgår det att det finns en generell tendens att barn och unga från socioekonomiskt svaga förhållanden i större utsträckning besöker öppna fritidsverksamheter som exempelvis fritidsgård och bibliotek. Barn och unga

⁵ Det totala elevunderlaget baseras på kulturskoleelever i åldern 4-20 år, men den främsta målgruppen och absoluta merparten av eleverna avser åldern 6-19 år. Endast ett fåtal elever återfinns i ålderskategorin 4-5 år respektive 20 år. För att få en mer rättvisande procentandel har därför uträkningen utgått från elevunderlaget som baseras på åldersgruppen 4-20 år samt åldersgruppen 6-19 år i befolkningsstatistiken.

⁶ SOU 2016:69. *En inkluderande kulturskola på egen grund* (2016)

⁷ Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart (2017). *Stockholm Jämlik fritid, bättre framtid. Om unga stockholmares fritidsvillkor*

från socioekonomiskt starka förhållanden deltar däremot i större utsträckning i idrottsföreningar och kulturskola. Enligt delrapporten har det i flera fall inte skett någon förbättring avseende jämlikt och jämställt nyttjande över tid.

4.1 Hur gör andra kommuner

Avgiftsdifferentiering eller som det även står i detta avsnitt – inkomstrelaterad terminsavgift har implementerats i andra kommuner. I avsnittet ges en redovisning av hur tre andra kommuner i Sverige arbetar med avgiftsdifferentiering/inkomstrelaterad terminsavgifter – Motala kommun, Stockholms stad och Sundbybergs stad.

4.1.1 Motala kulturskola

Inkomstrelaterad terminsavgift infördes i Motala kommun hösten 2020. Syftet med införandet var att ge barn och unga som lever i ekonomisk utsatta familjer bättre möjligheter att delta i Kulturskolan.

I Motala kommun får sökanden ansöka om en reducerad avgift i samband med att denne ansöker om plats på Kulturskolan. I samband med ansökan får sökanden inkomma med uppgifter om hushållets sammanlagda årsinkomst⁸. Kulturskolans kansli är den instans som sedan beslutar om att bevilja alternativt avslå ansökan.

Inkomstnivåer för instrumental-, sång-, dans- och teaterundervisning

- Hushållets inkomst understiger 473 000 kronor/år: 600 kronor
Instrumenthyra: 0 kronor (ordinarie avgift 800 kr +instrumenthyra 200 kr)
- Hushållets inkomst understiger 378 400 kronor/år: 400 kronor
Instrumenthyra: 0 kronor
- Hushållets inkomst understiger 283 800 kronor/år: 200 kronor
Instrumenthyra: 0 kronor

Inkomstnivåer för nybörjarverkstad (1 år)

- Hushållets inkomst understiger 378 400 kronor/år: 400 kronor (ordinarie avgift 500 kr)
- Hushållets inkomst understiger 283 800 kronor/år: 200 kronor

4.1.2 Stockholms Kulturskola

Stockholms stad införde under 2020 ett nytt avgiftssystem. Avgiftssystemet syftar till att nå underrepresenterade grupper och bredda deltagandet med möjligheter till avgiftsbefrielse samt reducerade avgifter baserat på hushållens inkomst. Avgiftssystemet ska även ge ökade intäkter för Kulturskolan, så att verksamhetens avgiftsfria och öppna verksamhet kan utvecklas och utökas.

⁸ Detta sker genom att sökanden skickar in en blankett med bland annat inkomstuppgifterna.

Vid Stockholms Kulturskola används ett förfaringsätt motsvarande den som återfinns i Motala kommun. I Stockholms Kulturskola används dock andra inkomstnivåer för att bedömas vara berättigad reducerad avgift. Till skillnad från Motala kommun så kan sökanden i Stockholms stad bli, beroende på hushållets sammanlagda årsinkomst, bli beviljad kostnadsfritt deltagande samt syskonrabatt.

Inkomstnivåer vid Stockholm Kulturskola

- Vid Stockholms Kulturskola är inkomstgränsen satt till åtta basbelopp för att kunna vara berättigad till nedsatt avgift. 2020 var basbeloppet 47 300 kr vilket innebar en sammanlagd årsinkomst om 378 400 kr.
- För hushåll som har en sammanlagd fastställd förvärvsinkomst (årsinkomst) som motsvarar eller understigande sex prisbasbelopp (283 800 kr/år) är Kulturskolan helt avgiftsfritt.
- Nedsatt avgift gäller för de hushåll som har en sammanlagd fastställd förvärvsinkomst (årsinkomst) lika med eller understigande åtta prisbasbelopp, men överstiger sex prisbasbelopp (283 800-378 400 kr/år) I detta fall berättigas man en avgift för 300 kr/kurs/elev (ordinarie avgift 750-950 kr).

4.1.3 Sundbybergs stad

Sundbyberg stad införde avgiftsdifferentiering 2019. Genom avgiftsdifferentiering vill Sundbyberg möjliggöra för barn som lever i ekonomisk utsatta familjer att delta i kulturskolan.

Inkomstnivåer vid Sundbybergs Kulturskola

- Vid en årsinkomst om maximalt fem prisbasbelopp (för 2020 var det 236 500 kr per år) utgår halverad terminsavgift.
- För hushåll som har, eller har haft, försörjningsstöd i minst sex månader är deltagande på kulturskolan kostnadsfri.

5 Förutsättningar – avgiftsdifferentiering

5.1 Ekonomiska förutsättningar

För 2021 betalar kultur- och fritidsnämnden 24 775 000 kr för verksamhet inom kulturskolan. Kulturpuls finansieras från en separat budgetpost och återfinns inte i nedanstående ekonomiskt modell/kalkyl.

Kulturskolan har bedömt att det totalt kommer att faktureras 5 450 stycken avgifter gällande deltagande i de olika uttrycksformerna. Terminsavgifterna på Kulturskolans varierar beroende på konstform. Ett viktat snittpris för 2021 kan emellertid fastställas till 750 kr per kurs/termin. Detta innebär att den totala

snittkostnaden för en elevplats på Linköpings Kulturskola är cirka 5 300 kronor, varav nämnden står för cirka 4 550 kr.

Om avgifterna skulle delas in i tre olika betalningsnivåer där nivå 1 betalar fullpris, nivå 2 betalar 80 % av fullpris och nivå 3 betalar 50 % av fullpris skulle följande avgifter för kulturskolan utgå.

Avgifter	Betalnivå 1	Betalnivå 2	Betalnivå 3
bild, form och teater	650 kr	520 kr	325 kr
dans	550 kr	440 kr	275 kr
musiklek och instrumentlek	460 kr	368 kr	230 kr
instrument och sång	850 kr	680 kr	425 kr

Utifrån antagande om att det totala antalet deltagare har nedanstående fördelning, så kommer Kulturskolans minska sina intäkter med 711 000 kr:

Betalnivå 1 – 50 procent av deltagarna

Betalnivå 2 – 25 procent av deltagarna

Betalnivå 3 – 25 procent av deltagarna

För att finansiera den minskade intäkten behöver fullpriset ökas med cirka 21 procent. Detta skulle i sådana fallet innebära följande avgifter för Kulturskolan, se tabellen nedan:

Avgifter med 21% ökning	Betalnivå 1	Betalnivå 2	Betalnivå 3
bild, form och teater	788 kr	630 kr	394 kr
dans	667 kr	533 kr	333 kr
musiklek och instrumentlek	558 kr	446 kr	279 kr
instrument och sång	1 030 kr	824 kr	515 kr

Ovanstående är endast en ekonomisk modell på hur Kulturskolan skulle kunna arbeta med avgiftsdifferentiering. Vid ett eventuellt uppdrag om fortsatt arbete med en ekonomisk modell kring avgiftsdifferentiering kommer förvaltningen mer noggrant se över och redovisa såväl inkomstnivåer som betalnivåer, samt ekonomiska konsekvenser av modellen.

5.2 Juridiska förutsättningar

Enligt kommunens Juridikenhet är det idag svårt att hitta juridiskt stöd i lagstiftningen för att införa avgiftsdifferentierade taxor inom kulturskolan, motsvarande dem som exempelvis inom finns inom barnomsorgen. I de kommuner där avgiftsdifferentiering förekommer har dock inte detta prövats rättsligt, varför det inte finns något rättsligt utfall specifikt för avgiftsdifferentiering i Kulturskolan.

5.3 Praktiska förutsättningar

Det finns möjlighet att praktiskt hantera inkomstrelaterad terminsavgift på Kulturskolan genom Kulturskolans verksamhetssystem Study Along. Ansökan

sker digitalt och därefter handläggs och bedöms ansökan manuellt. Under handläggningstiden reserveras platsen för den sökande.

6 Fortsatt arbete med avgiftsdifferentiering på Kulturskolan

Kultur- och fritidsförvaltningen ser att det finns behov av flera insatser för att nå underrepresenterade målgrupper samt att bredda deltagandet på Kulturskolan. En sådan insats kan vara avgiftsdifferentiering för att sänka trösklarna för barn och unga, som lever i ekonomisk utsatta familjer, att delta i Kulturskolan. Förvaltningen ser dock behov av fortsatt arbete med en ekonomisk modell, som är självfinansierad och som innebär en rimlig avgiftsökning för hushåll som ska betala fullpris. Mot bakgrund av detta föreslås Kultur- och fritidsförvaltningen att återkomma till kultur- och fritidsnämnden med förslag på en ekonomisk modell för avgiftsdifferentiering på Kulturskolan. Vidare föreslås förvaltningen återkomma med förslag på tidplan för eventuellt införande av avgiftsdifferentieringen.